

ՃԻԼՏ 4

ՆԻԻ ԵՕՐՔ, ՅՈՒՆԻՍ 21, 1919

ՆՕ. 25

ՄԻԻՆՏԵՐԻՃԱԹ

ՊԵՆՏ Ի ՄԱՆՍՈՒՍԼԱՐ

ԱԽՈՆԱՄԷՆԻՆ ԳՕՓԻՊԱՐ

ԹԻԼՐԲ ԳՕՄՕՍԻՈՆՐ ՓԱՐԻՂԷ ԿԷԼՄԻՇ

ՆԷՆԻ ՊԻՐ ԿՈՒՍԱԿՅՈՒԹԻՒՆ

ՍԻՅԱՍԻ ՄԻԻԱՀԵՏԵԼԷՐ

ՄՈՒՎԱՅՖԱԳԻՅԷԹ ՃԷՀՏԻՆ ՍԷՄԵՐԷՍԻ ՏԻՐ

ՄՕՐԿԸՆԹՀՕՆԸՆ ՇԷՀԱՏԵԹԻ

ՄՈՒՀԱՐՐԷՐԱԹ

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

Weekly Periodical

“CILICIA”

Published by

HAIG PUBLISHING CO., 138 E. 26th St., New York

Կ Ի Լ Ի Կ Ի Ա

ԻԼՄԻ, ԱՌԼԱԳԻ ՎԷ ՍԻՅԱՍԻ
ՀԱՅԹԱԼԸԳ ՂԱԶԷԹԱ

Ճիւմաս էրթէսի կիւնլէրի մէք օլունուր

CILICIA

A Scientific, Moral and Political
WEEKLY PERIODICAL

Published by

HAIG PUBLISHING COMPANY

Մտնարրիլէր՝

Նաւիր՝

Editorial Staff:

Business Manager:

ՍՏԵՓԱՆ Պ. ԵԱԳՈՒՊԵԱՆ ԼՈՒՏԵՐ ԵԱԳՈՒՊԵԱՆ
ՀԱՅԿ ԱՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

S. B. JACOBIAN
H. ADADOURIAN

L. B. JACOBIAN

ԱՊՕՆԷ ՊԵՏԷԼԻ

YEARLY SUBSCRIPTION

Սէնէվի\$3.00
Ալթը ալլը\$1.75

Domestic\$3.00
Foreign\$3.50

Entered as second-class matter November 13, 1916, at the post office at New York, N. Y., under the act of March 3, 1879.

Vol. IV.

JUNE 21, 1919

No. 25

ԻՆԹԱՐ Ը ՄԱՍՈՒՍ

1. «Կիլիկիա»նըն սէնէլիի փէշին \$3.00, վէ ալթը ալլը \$1.75 օլտուղը հալտէ, Ապօնէ պէտէլի Money order եա check թարի-գիլէ իրսալ օլունմալը. check իշին 5 սէնթ Փազլա կէօնտէրիլէրէք:

2. «Կիլիկիա»նըն սէնէսի Յունվարտան Յունվարա տըր: Շա-լէտ պիրի մէճպուրի օլարագ 6 ալլը սըփարըլէ տէրսէ, Յունվար-տան վէ եախօտ Յունլիստէն պաշլամալը տըր: Արատա սըփարըլէ տէ-տէնլէր՝ Յունվարտան եա Յունլիստէն սըփարըլէ կիւնիւնէտէք կէշէն վագթ իշին տախի թէտիլէ իթմէլի տիրլէր:— Պու կիպի ապօնէ-լէրէ՝ կէշմիշ նումէրօլարտան վար իսէ կէօնտէրիլ իզ:

3. Ատրէսլէրինի թէպտիլ տէտէնլէր անիտէ պիր գարտ իլէ էսքի վէ եէնի ատրէսլէրինի (ինկիլզէ եազարագ) պիզէ պիլտիրմէլէրի արզու օլունուր:

4. Էտրէս թէպտիլաթընտա, վէ չախսի չէքլէրտէ 5 սէնթ կէօնտէրիլմէք կէրէք իտիլինէ տաիր միւքէրրէրէն էտիլէն ինթա-րաթը պազըլար կէօրմէմիշլէր կէօրիւնիւլօր: Լութֆէն պու խու-սուլարա տիգզաթ օլունսուն: Ապօնէլէր պու կիպի ուփագ սալը-լաճագ չէլէրտէ հիմմէթլի պուլունարագ պիզի խալլի Փազլա մէսա-րիֆտէն գուրթարմըլ օլաճագլար:

Պիլնիւնի մուխապերաթ աթիտէփի աուրեսէ կեօնտէրիլմէլի՝

HAIG PUBLISHING COMPANY

138 EAST 26TH STREET!

NEW YORK. N. Y.

ՊԵՆՏ Ի ՄԱԽՍՈՒՍԼԱՐ

ԱՀՏՆԱՄԷՆԻՆ ԳՕՓԻԱՍԸ

Ամէրիգատա պիր տէրէճէ նէշը օլունուղը նը կէչէն նուսիճիդտէ եագտըղըմը Ահտնամէ գօփիալարընտան պիր էօրնէք տէ խաչը սահիպլէրինտէն պիրի պիղէ հօլլամըշ իտի: Կէօգտէն կէչիբէրէք կէօրտիւք քի, Ահտնամէ գօփիասը թէսմիյէ օլունան իշպու թաշրիրաթ՝ պէս Ալմանեայա թագտիմ էտիւմիշ օլան իւք սուլշ շարթլարընըն պիր աշնի տիր: Պիւթիւն Ահտնամէ անճագ սօն շէքլինի ալըպ իմզալանտըգտան սօնկրա մէյտան ը ինթիշարա չըգաճագ տըր:

Ալմանա թագտիմ օլունան իշպու շարթլար պունտան էվիէլ նէշը էտիւն խիւլասա իլէ պիր տիր. անճագ պունտա պաղը նօգթալար տաշա թէֆէրիւթլը իզաշ էտիւմիշ տիրլէր: Մէսէլա, 246նճը մատտէտէ Ալմանտան կէրի իսթէնէն շէչլէրտէն պիրի՝ իշալիֆա Օթմանըն կիւնիւնտէն գալմա պիր Գուրան քիթապընըն Հիճագ Սուլթանընա կէրի վէրիւմէսի տիր: Իշպու Քիթապ Մէքքէտէ Քեապէ ի Շէրիֆտէ տէշըլէրտէն պէրու մաշֆուղ իքէն թիւրք մէմուրլար անը օրատան գալտըրըպ Ալմանլարա կիւյա Հէտիյէ էթմիշլէր, վէ շիմտի մալըն սաշիպլէրի անը կէրի իսթէյօրլար:

Ալմանլար սաիր հէր նէվ Հագգսըղըղըլարը իլէ պէրապէր Անթիքա խըրսըղըղընտա տա խի շէօհրէթշիար օլտուղլարը Հալտէ, իշթիմալէն Ալման սէյեարըն պիրի թէպտիլ ի գըյաֆէթ Քեապէյի զիյարէթլէ օլ անթիքա քիթապը կէօրմիւշ, վէ մաշալինէ իխպար էտէրէք, «Կոթն Երկաշն է անիծածին, քաշէ՛ խօթէ՛ մէջ տոպրակին» եափտըրմըշ տըր: Թիւրքիատա Ալման ատը վէ պախշիշ թատը իլէ հէր շէն միւմքին իտի պիր վագըթ:

Գուրան ը ազմիւշ շան միւսլիմանլար ինտինտէ օլ գատար մուգատտէս տիր քի, անըն

ապտէսթսիգ կեալըր էլինտէ գալմասըն Միւս լիմանլար շէքէմէղլէր: Օլ միւսպարէք վէ ազիգ օլան քէլամ ը գատիմ խալիֆէ ի փէյղամպէրտէն կէմիշ, վէ ասրլարճա Քեապէ ի Շէրիֆտէ գալմըշ օլտուղը Հալտէ, խուսուսի գընմէթ վէ հիքմէթի հաիգ պիր խաղինէ ի նատիտէ սալըլըր իտի:

Իսլամլարըն էֆքեարընճա Գուրանըն 150 սուրէլէրինտէն հէր պիրինին պաշընտա պուլունան Պէսմէլէ (պիսմիլլաշ իւր բաշման էր բաշիմ)՝ Արապի Հուրուֆաթլա 19 եագըրտան իպարէթ օլարագ, անըն կիւնտէ պիր տէֆա թէքէլիւմիւ 5 վագըթ նամաղ իլէ պիրլիքտէ 24 սալըյա պալիղ օլուր, վէ ինսանը կիւնիւն 24 սաաթընտա հէր նէվ շէրտէն վէ գաղատան էմին սագլալապիլիւր: Սուլշ Շարթլամէսինէ անըն կիրտիրիւմէսի շիւպհէսիգ Հիճագ մուրախխալարընըն թալէպի նէթիճէսի օլարագ, պալատէքի իզաշաթլէ միւնասիպէթ վէ տէյէրի ան լաշըլապիլիւր:

Սուլշ Շարթլարընտա զիքրէ շայան իքինճի պիր շէյ՝ Շարգի Աֆրիգա միւսթէմլիքեաթընտա Եինէ Ալմանլար թարաֆընտան շալընըպ Պէրլինէ կէօթիւրիւմիւշ օլան պիր գաֆա քէմիյի տիր: Պու գուրու գաֆա թասը (էլպէթլէ իշինտէ պէյնի օլմատըղը Հալտէ)՝ օլ գըթանըն վագթըյա Հիւքմտարը պուլունան սուլթան Մքվանըն գաֆասընըն քէմիյի օլուպ, Էէրլի Էհալի ինտինտէ օլ գատար զիգըյմէթ կէօրիւնիւյօր քի, Նիհանըն տիւվէլ ի մուսղապմասը արտսընտա իշպատ էտիւմիւ հէր միւսլէՀա կիպի ֆէվգ էլ զայէ Էհէմմիլէթի օլան պիր թաշրիւրաթ իշինէ կիրտիրիւմէսի միւնասիպ կէօրիւնիւյօր:

Հէր քէսին էֆքեարը քէնտի իշին ազիգ օլարագ, պիգ վիճտան մէսէլէլէրինէ գարըշմագ իսթէմէղլիգ, անճագ հէր քէս կէօրիւպ Հիսս Էյլէտիյի Հագգսըղըղա գարըշ թէքմիլ թէէմինաթ վէ թագմինաթ Էլտէ էթմէլի իտիյինի պիլիւր իգ: ՊիայնիՀի, Էրմէնի տախի քէնտի փայմալ օլմուշ Հուգուղլարընը, վէ թէփէլէն-

միջ իրզէթինի արատըղը շու սըրատա տիւվէլ ի Մուազզամա՝ անըն Հազգ մաթլուպաթընը ի չիտիպ, արզուլարընը եէրինէ կէթիւմէք Փարզընտա աչնի տէրէճէտէ միւսաատէքեար պուլունմալը տըրլար:

Սէօգիւմիւզ՝ Ալմանա թագտիւմ էտիլէն սուլՀ շարթլարընըն գօփիասը Հազգընտա օլաւազ, շու դատարընը տախի տէյէլիմ քի մէզքիւր թաՀրիւթ էլան թաՀթ ը միւզաքէրէտէ, վէ վազըթ վազըթ անա իզաՀաթճա թատիլաթ վէ թէպտիլաթլար կիրտիւրիւմէքտէ տիր: Սօն շէքլինի ալանատէք իճապ էտէն Հաշիչէ վէ մատ տէլէր անա իլապէ օլունտուգտան սօնկրա՝ իմզալամալարը իշիւն Փարիզտէ միւթէնէվվի տէվլէթլէրին մուրախիւսալարընա թագտիւմ էտիլէճէք, վէ տնտէն սօնկրա պէյն էտ տիւվէլ իճրասը նափըզ պիր նիզամ Հալինի քէսպ էյլէյէճէք տիր:

ԹԻԻՐԲ ԳՕՄԻՍԻՕՆԸ ՓԱՐԻՁԷ ԿԵԼՄԻՇ

ՍուլՀ գօնֆէրանսընա արզ ը մատտէ էյլէճէք, վէ տէվլէթ ի Օսմանիայէնին իսթանպօլտան չըգարըլմամասընը իսթէճէք իւզըն կէչէն ձիւմա կիւնիւ Փարիզէ օն նէֆէր ազատան իպարէթ պիր գօմիսիօն կէլտիլինի զազէթալար եազտըլար: Պունլար Գօնֆէրանս թարաֆընտան տալէթ օլունմուշ, վէ պէօյլէճէ թիւրքիւն Մուրախիւսալարը Հալինտէ կէլմիշ իտիքլէրինէ տաիր Հիշ պիր շէյ պիւմէյօրուզ, անըն իշիւն քէնալլէրէ գօմիսիօն իսմինի վէրտիք:

Տալէթսիւզ կէլմիշ իտիքլէրինէ տէլալէթ էտէն պազը իմարէլէր շունլար տըր. եանի շիմտիյէտէք Հէր Հանկը միլլէթին եա տէվլէթին մուրախիւսալարը գօնֆէրանսա տալէթ էտիլմիշ իսէլէր էվվէլճէ իլան էտիլմիշ վէ տալէթնամէ կէօնտէրիւմիշ, վէ կէլմէլէրին վազթը վէ զայրի խուսուսաթ քէնտիլէրէ պիւտիւրիւն իտի: Պալատէ մէզքիւր թիւրքլէր քէնտի պաշլարընա դալզըպ կէլմիշլէր կիպի կէօրիւնիւյօր, զիրա պիր կէօնէ գարար եա տալէթ օլունտընա տաիր պիր շէյ օգունմատը:

Ախէր պիր շէյ՝ քի զազէթալարըն Հէփսի տէ խուսուսի շեշտ իլէ զիքը էթալիլէր, թիւրք մէմուրլարընըն Փարիզտէ սթասիօնտա Հիշ պիր կէօնէ իսթիգպալ էտիլմէճէլէրի տիր: Սէն վէ պէն Փարիզէ կիրտիլմիզաէ օլունտը կիպի,

պու ՀէմչէՀրիլէրէ տախի Հիւքիւմէթ պիր կէօնէ ըէսմի էՀէմմիլէթ վէրմէմիշ, Հաթթա Լիօն Սթասիօնընա կիրտիւրէն սօնկրա թիւրքնտէն չըգմալըպ, վալօնլար իշիւնտէ գալմըշլար, վէ մուախիւսալարէն շէՀրին վարօշլարընտան օլան Լազըն պիր գարիյէտէ թիւրքնէք կէչիպ, քէնտիլէրի օրայա չըգարմըշ տըր:

Կէլէնլէր օն նէֆէր օլուպ, պաշլարընտա շիմտիքի սատրազամ Տամատ Ֆէրիտ փաշա պուլունույօր իմիշ: Կիւյա Ֆէրիտ փաշա քէնտիւի զազէթա մուպիրիլէրինէ սէօյլէմիշ քի, թիւրք մէմուրլարըն շու կէլիշի զայր ի ըէսմի օլուպ, իսթանպօլ Հիւքիւմէթինին արզուսընը Փարիզ գօնֆէրանսընա թէպլիզ իշիւն տիր:

Պու շէյլէր պիրազտան անլաշլարճազ տըր. անճազ շուրասը տիգպաթա շաշան տըր քի, Ֆէրիտ փաշա մուպիրիլէրէ սէօյլէր իքէն, քէնտիլէրին իթթիՀատ վէ թիւրազը Փըրգասընա ախտ օլմատըլարընը, վէ ասըլ մէմլէքէթի գալըըպ եիւքսէլտէն սընֆա ախտ պուլունտուգլարընը, վէ Կօլլարընտան մէն էտիլմէճէք իշիւն իթթիՀատ վէ թէրազըրտան կիզլի, թէպտիլ ի գըլաֆէթ օլարազ իսթանպօլտան չըգտըլարընը պէյան էյլէմիշ տիր:

Պունտա եանը իշիւնէ ուլմազ շէյլէր կէօրիւյօրուզ. զիրա շիմտի իսթանպօլտա եէնի Սուլթան վէ Վիւքէլասընըն զայրէթի իլէ իթթիՀատճըլար եիւզտէն տիւշմիւշ, Հաթթա սէրկիւտէլէրի օլան էնվէր, թալաթ վէ ձէմալ կիպի ճանիլէր գաշմըշ, վէ տիկէր մէմուրլար տա կիզլէնէճէք տէլիք արայօրլար տէյու սէօյլէնի իքէն, շու Սատրազամ վէ մայէթինին գօրգուլարընտան նաշի թէպտիլ ի գըլաֆէթ Եօլա չըգմալարըն նէ՞ տէմլէք օլույօր:

Կէրէք եէնի Սուլթանըն վէ կէրէք շիմտիքի վիւքէլանըն տէտիքլէրի պուլ օլույօր քի, քէնտիլէր իթթիՀատ Գօմիթէսինին Փիւրլէրի իշիւն էսէֆ էտէրլէր, վէ մէմլէքէթի անլէրին տիւշիւրտիլիւ Փէլաքէթտն գուրթարմազա շալըշլարլար: Փէք կիւզէլ, ամէլլէրի տէ պու սէօլլէրինի թատտըգ էտէյօ՞ր մը: Ասլ ու իսլաՀաթ իշիւն պու նուֆուզ սաՀիպի քիմսէլէր էվվէլճէ նէ՞ էթալիլէր, վէ շիմտի նէ՞ եաիւրյօրլար:

Թիւրքիւն Հիսապ վէրէճէլինի, վէ ճէգայա Հիւքմ օլունաճաղընը ազլարը քէստիլի կիպի, զալքէթէ կէլտիլէր: Ֆրանսըզ, ինկիլիզ վէ Եու նան Հէմ իթալեան ասքէրլէրի գարատան վէ

զերիւնը տէրեատան իշէ պաշտօնակարը վազըթ՝ շու պիգիմ ատալէթիւքիւք վէ իսլա-
հաթ թալիպի օլան պէյլէր փաշալար մէյտա-
նա չըգտըլար, վէ Իթթիհատըլարըն եափտը-
ղը խարապիյէթլէրին մէսուլիյէթիւնի իւզէրլէ-
րինէ գօնտուրմաչօրլար:

Ֆէրիտ փաշա շու գատարընը տախի աչըգ
սէօյլէմիշ տիր քի, շիմտիքի հիւքիւմէթ մէմուր
լարը իքի սընֆա այրըլմըշ օլուպ, պիր սընֆը
ինկիլթէրլանըն մէնտէյթիւնի իսթէյօր, վէ տի-
կէր սընֆ Ֆրանսաըն: Ամէրիգանըն սէօղիւ-
նիւ էթմէյօր: Պունտա տա պիր հիւք վէ պիր
էսքի գուրնազըլը վար: Պիր ալազլարը ինկիլդ
վէ տիկէր ալազլարը Ֆրանսազ թարաֆընա գօն
մուշ օլարապ, թէրապի հանկը ճիհէթէ աղարսա
քէնտիլէր օրաչա տօղրու ազըշաճազլար:

Պիրազ էվվէ Ալման իւք պիր օլուպ, ա-
տուշ քէպէրլէրլինիդ հալինտէ ինկիլդ վէ Ֆը-
րանսազլարա գարշը ճէնք էտէյօր իտինիդ, շիմ-
տի նա՞սըլ օլտու քի, այնի տիւշմէնլէրլինիդին
Մէնտէյթիւնի իսթէյօրսուսուզ: Օլուն պունուն
նէ՞րէսինտէ... Ալմանեա, պէշ սէնէ էվվէ էվ-
րօփանըն էն պէօյիւք տէվլէթլէրլինտէն պիրի
օլան իմփէրաթօրըլը պու կիւն տիւշմիւշ, վէ
եազըն վաղթլարտա գալգապիլէճէյի միւշքիւ
պիր հալա կիրմիշ տիր: Գօճաճան Ալթրիպ
Սըրպիտան ուֆազ պիր մէմլէքէթ մէսապէսի-
նէ էնմիշ: Սիդ թիւրքլէր պունճա խապասաթը-
նըլա պիրլիքտէ էսքի թախթ ու տէվրանը նա-
սըլ իւմիտ էտէպիլիւսինիդ:

Պագալըմ պունճա մէգալիմ վէ ճիննէթին
միւրթէքիպի օլան պիր էհալինին մուրախիտա
լարընը էվրօփա տէվլէթլէրի հուզուրլարընա
գապուլ էտիպ, անլէր իւք միւզաքէրէյէ ըագի
օլաճազլա՞ր մը: Թիւրք իշիւն ասրլարտան պէ-
րու հազըրլանմըշ օլան սիճիլի քէսիպ, միւճ-
րիմէ քէնտի ճէգասընը թէպլիդ իշիւն հուզու-
րա չաղըրլուլար իսէ, փէք միւնասիպ տիր:
Տիվանա չըգսընլար, վէ եաֆթալը ալըպ կէրի
տէօնսիւնլէր: Ումարըլ քի, նիհայէթ մէսէլէ
պու սուրէթլէ գարարփէզիր օլաճազ տըր:

ՊՕՄՊԱՃԸԼԼԱՐ ԻԶԻԻՆ

Շու պիր իքի հաֆթա իշինտէ Ամէրիգաճա
զուհր էտէն պօմպա ճինայէթլէրլինին միւթէ-
ճասըրլարը վէ ումուճէն Անարքիսթլէր իւք նի-

ճէ մուամէլէ օլունաճաղընա տաիր գաթի նի-
գամլար վազը Գանկիէսին տիգգաթընը ճէլպ
էթմիշ օլարապ, օլպապտէ իւշ նէվ գարարնա-
մէլէր եախօտ թէքլիֆլէր հազըրլանմըշ վէ հէ-
յէթ ի մէգքիւրէյէ թագտիմ օլունաճազ տըր:

1. Պիրինճի թէքլիֆ պու տըր քի, ատէմ
էօլտիւրմէք եախօտ էմվալ թէլէֆի մագսէտիւ-
լէ պօմպա վէ սաիր էճգայ ը նարիլէ գուլլա-
նանլար՝ իտամ ճէգասըլա թէքտիր օլունսուն-
լար:

2. Իւշ սէնէյէտէք Ամէրիգաչա տիշարտան
հիւշ պիր մուհաճիր գապուլ օլունճասըն:

3. Անարքիսթլէր մէմլէքէթտէն թարտ է-
տիլսինլէր, վէ շայէտ պիր եօլ իւք կէրի պու
մէմլէքէթէ կիրէրլէրսէ, թուրթուլուպ օն սէնէ-
տէն օթուզ սէնէյէտէք հապսա գօնսունլար:

Պու սօն թէքլիֆ իշինտէ անլէր տախի շա-
միւ տիր քի, մուհարէպէ վագթընտա պէն սի-
թիզըն տէյիլ իմ տէյու ասքէրի խըտմէթտէն
եիւղ չէվիթմիշ տիրլէր: Գուրա վագթընտա սի-
թիզըն օլմայանլարըն Ամէրիգա օրտուսընա կի-
րիպ խըտմէթ էթմէլէրլինի թավսիյէ էթտիլիմիդ
խաթըրլարտա օլմալը տըր:

ԵՆՆԻ ՊԻՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Բ.

Պու սէրլէվհա իւք իւք պէնտիմիգտէ էրմէ-
նիլէրլին 4 Գաղաքական կուսակցութիւնլարը
հազըրլտա պազը ումուճի մալիւմաթլար վէրմիշ
վէ անլէրլին պիր թագըմ մէնֆաաթ վէ գարար-
լարընտան պահա էյլէմիշ իտիք: Պու պիգի մէ-
սէլէնին ասըլ ճանընա վէ չէթին եէրինէ կէթի-
րէրէք, «Կուսակցական» օլմայան պիր զագէթա
նըն կիւճիւք վէ մէսուլիյէթլէրլինի պիգէ հիսս
էթտիլիյօր: Ապօնէլէրլիմի տիգգաթ իւք իշպու
պէնտլէրի օգուլուպ քէնտի թէճրիպլէրլի իւք
տախի մէսէլէյի մուգայէսէ էթտիքտէն սօնկրա
տէտիքլէրլիմիպի գապուլ եա ըէտտ իշիւն հիւրը
տիւրլէր:

Գարիունըն տիգգաթընը մէսէլէյէ տաՀա
զիյատէ ճէլպ էթմէք իշիւն Ֆիքրիմիդի շու պիր
գաշ սիւալլար իւք իգահա չաղըշաճաղըլ,

1. Պիրինճի սիւալ. էրմէնիլէր իշիւն կէշ-
միշտէ Գաղաքական կուսակցութիւնլար լազը՞մ
մը իտի: Սիւալ եանլըշ անլաշըմասըն, Յեղա-

փոխութիւն լազը՝ մ ճը իտի տէմէյօրուզ: Վաղ-
թը կէտիւնիւնտէ թապիաթըն ուշանմասը կիպի,
միւլէթլէրին էօմրիւնտէ տախի ինթիպաւ վէհա
րէքէթ վազըթլարը վար: Թապիաթըն ուշա-
նաճաղընը պիւլէրէք չիֆթճի վէ պաղչէճի հա-
զըր տուրուր, վէ վազթընտա քէնտի թէտարի-
քեաթ, մարիֆէթ վէ գուվէթլէրինի գուլլա-
նարազ ֆուրսաթտան իսթիֆատէյէ չալըջըր:

Թիւրք դատտար, էրմէնի մաղտուր, էթ-
րաֆտա մէտէնի միւլէթլէր հիւրը օլտուգճա,
էհալիմիզ պուճըլարը կէօրիւպ տէ հինէ տույ-
ղուսուզ վէ հարէքէթսիզ տուրմասը միւմքին
տէյիլ իտի: Իսմինի հէր նէ գօր իսէն գօյ, փօ-
լիթիզի պիր րաշաթսըզլուզ վէ պիր տէփրէնիլ
օլմալը իտի, վէ օլտու: «Կիլիկիա» դազէթա-
սը օ էֆքեարտա տէյիլ տիր քի, Թիւրք էյի պիր
հիւքիւնէթ իտի տէ էրմէնիլէր անը ֆէնալըդա
թաշրիք էթտիլէր, եախօտ ույուշան տիւշմէ-
նին գուլլուղընա պասարազ անը դազապա կէ-
թիրտիլէր:

Խալըր, վազըա էօյլէ օլմասը. Թիւրք հիւ
քիւնէթի րէթիւլէրին էն պօզուղու վէ թէպաա-
սընա գարը էն դատտարը օլտուղը իչիւն, քէզա
Իսլամիլէթ՝ հիւքմ էտէն պօզուզ իւնսիւրիւ
տաշա գիյատէ պաշտան չըգարտըղը իչիւն
Թիւրք իլէ Բրիտիան թէպաանըն արասը պօ-
զուլտու: Պու հալ ու քէյֆիլէթլէր թաշթընտա
էրմէնի՝ քէնտի իսայրընա տաշա մուվաֆըզ եօլ
տա մուամէլէլէր էտէպիլիւր իտի, ֆիւլան եէր-
տէ ֆիւլան ատըմը արմասը կանլըջ օլտու տէ-
նէպիլիւր. նասըլ քի չիմտի յեղափոխականլար
վէ Ձեզդըլար տա իզըրար էտէյօրլար:

Պուրասը միւնէլլէմ օլարազ, սիւալըմըզը
թէքրար էտէրիզ քի, պիզէ կէչմիշտէ Բաղա-
քական Կուսակցութիւնլար լազը՝ մ ճը իտի: Պու
սիւալա պիզ եօզ ճէվապընը վէրիւր իզ: Պիզճէ
պիր միւլէթլին էօմրիւնտէ թապիլի սըրա չու
տըր. էվվէլա ույալմազ՝ մէքթէպ, քիլիսա,
սէնաաթ, թիճարէթ, վէ մէտէնի տիւնեա իլէ
իւֆէթ վասիթասըլլէ: Իքինճի՝ տիւշիւնիւպ
խէլաա եօլու պուլմազ. պիզտէն էվվէլ եաշա-
մըջ միւլէթլէրին էօմրիւնիւ, հալ ու քէյֆիլէթ-
լէրինի թէֆթիւլ վէ պիզիմ աշվալիմիզի անլէրին
քի իլէ մուգայէսէ էտէրէք:

Իւչիւնճիւ ատըմ՝ միւնասիպ վազթընտա
վէ միւնասիպ վասիթալարալ իօէ գըյամ էյլէ-
մէք, սէն պուճա Յեղափոխութիւն իսմինի վէ-
րէպիլիւսէն: Տէօրտիւնճիւ ատըմ՝ Հիւրթիլէ-

թի քէլմին էքմէք. օլուր քի իլք տէֆա միւ-
չէստէրիւք էլտէ էտիլէմէզ, պուճտա կէվէմէ-
յիպ թէքրար պէ թէքրար չալըճազ, վէ հէր
տէֆա էվվէլէրինտէն գիյատէ ֆիւրասէթ վէ չէ-
ճաաթլա մազաէտի տօղրու իլէրլէմէք: Պէչին-
ճի՝ ազատըղա նաիլ օլտուգտան սօնկրա պիր
Գաւնուլը Էսապի գապուլ էյլէմէք, էհալինին էն
եիւքսէք ֆիքրլէրինին էստէր վէ րէյ սաշիպլէ-
րինին պիլկի վէ րիգասըլա:

էն սօնրա կէլիւր Բաղաքական կուսակցու-
թիւն մէսէլէսի: Աղաճըն տալլարը՝ պէտէնին-
տէն սօնկրա կէլիւր: Պիր միւլէթլին մուալլէն վէ
եիւքսէք պիր իտէալը, վէ անա վասըլ օլմազ ի-
չիւն վասիթալարը էվվէլճէ հազըրլանըր, ան-
տէն սօնկրա գործիչլէրի ալըզ վէ զայրէթլի
սազլամազ իչիւն կուսակցական փլէթֆօրմլար
մէյտանա կէլէպիլիւր: Պիզ մէսէլէյի թէրս թա-
րաֆընտան պաշլալըպ էն սօն օլաճալը էն էվ-
վէլ եաիտըզ, տօղմամըջ չօճուղա գաֆթան
քէստիք, գազանըլմամըջ փարա իլէ իչէ գալ-
զըջտըզ, թարլալը արմագտան մաշսուլինի սաթ
տըզ:

Կէչէն պէնտիմիզտէ գիքր էտիպ կէչտի-
չիմիզ կիպի, մէվճուտ կուսակցութիւնլար՝ միւ
լէթլին էօմր վէ թէճրիպէսինտէն տօղմուջ թա-
պիլի էվօլիւլըն մաշսուլը շէյլէր օլմայըպ, իլ-
լա էճնէպի տիյարլարտան քէյֆի ի մայիշա կէ-
թիրիւնիւ, վէ միւլէթլին ֆիքրինէ գօր իլէ կիր-
տիրիլմէյէ չալըջըլմըջ օտար թասալվուրլար
տըր: Ալթ պաշը չարըզ, իւսթ պաշը չաիգա
կիւլիւնէճէք պիր հալ քէսպ էյլէտիք: Սէնէլէր
տէն պէրու դազէթալարտա սէօլլէնիպ աղըզլար
տա թէքրարլանան «սօցիալիզմ, ումկալարու-
թիւն, ֆէտէրասիօն վէ էմսալի պէօյիւք լու-
ղէթլէրին հազիզի մանալարընը անլէրի գուլ-
լանանլարտան օնտա պիրի պիլմէզ, վէ պին-
տէ պիրի՝ պիլտիյի կիպի ամէլէ գօյմազ:

Ռուսիա Սօցիալիզմինի պաշընտա տուրան
լէնին իչիւն նազլ օլուճույօր քի, քէնտիսի գէն-
կին վէ ասըզատէ սընֆընա աիտ վէ եաշալըջ
փէք հալթօն, էվի փէք միւզէյյէն, կիյտիյի էլ-
պիսէ փէք փաշալը նէվտէն օլարազ, եօլտա
կիտէր իքէն գօթը էսքի, իւչիւնէքտէ օլան պի-
րինէ րասթ կէտիյի կիպի, դաչէթ գըյմէթլի
գօթընը քէնտի արգասընտան չըգարըր, վէ օ
միւլէթաճա վէրիւր. «պուճու ալ, կէչին, լաքին,
սաթմա» տէր, վէ քէնտիսի պիր եէնիսինի քէս-

տիրմէք իշխան էն ետգըն թէրզի տիւքբեանընա կիրէր իմիշ:

Լէնին «Սօցիալիզմ» տէր սէ, հէր քէս չօգ էյի անլար նէ տէմէք իսթէտիյինի: Հալ պու քի պու կիւն էվրօփա վէ Ամէրիգատա իֆրաթ սօցիալիսթլէր՝ պաշգաւընըն մալընը, ըրզընը, չէնսինի էլինտէն զօր իլէ ալմադ անլալօրլար: Ռամկավարական իսմիյէ իֆթիլիսար էտէնլէր՝ «Ես պէնիմ սէօզիւմ օլուր, եօգ իսէ շիրքէթտէն չըգար, եէնի պիր Ֆըրգա աչարըմ» տէյէն լէր վէ էօյլէ տէ էտէնլէր տիր: «Ռամկավար» կուսակցութիւն՝ ռամկավարլըգ ըուհընա գարչը իշլէմէնին մահսուլը տըր:

Ռամկավարութիւնըն այբ քէն գիմի էքսէրիյէթին ըլլինէ իթաաթ տըր: Բէյտէն էվվէլ միւնասիպ եօլտա, իսթէտիյին գատար տրամադրանութիւն վէ ճարտասանութիւն գուլլանարադ իտտիանը իսպաթա չալըչ, լաքին մէսէլէ միւզաքէրէ վէ ըլլտէն կէշտիքտէն սօնկրա, արթըգ օ սէնին վէ պէնիմ իշխան պիթմիշ տիր: Տէմօքրաթըն գանտիտասը էքսէրիյէթ ի արա գազանտըգտան սօնրա իլք թէպրիք թէլէղրաֆընը չէքէնլէրտէն օլուր ըրիփիւպլիքանըն մաղլուպ գանտիտասը: Վէ անտէն սօնրա հէր սըրասը կէլտիլինտէ «ըէիսիմիլ» տէյու սէօյլէր:

Ռամկավարլըղըն շու իլք էսսսընը պու կիւն հա՞նկը շիրքէթտէ, հանկը քիլիսատա, հա՞նկը կուսակցութիւնտա, վէ հա՞նկը միւլթիւնտա պուլապլիլիսին: Պիլ ֆէտէրասիօն տէյէրէք տաիլի իշլէրինտէ միւսթագիլլ, լաքին ումուհիտէ միւլթէֆիլ հէյէթլէր եախօտ հիւքիւմէթլէր մէճմուսը անլարըլ: Հալ պու քի էրմէնի ֆէտէրասիօնը հիշ պիր հէյէթի թանըմադ, վէ հէր շէյտէ պէնիմ իսթէտիյիմի եալիմաղա չալըչմադ տըր:

Էրմէնիինն էօմրիւնիւ վէ հալ ը հազըրընը թէֆթիլէ էտէնլէր կէօրէճէքէր քի, պիլ քէն ռամկավարութիւն իշլին, նէ տէ սօցիալիզմ իշլին հազըր ըլ: Պիլէ իլք տէֆա լազըմ օլան Եպիսկոպոսական քիլիսա, եախօտ ինկիլզ հիւքիւմէթի իտարէսի կիպի եարը ճիւմհիւրիյէթ իտարէսի տիր: Քէնտիմիլէ մախսուս մէշըուլթ պիր սահմանադրութիւնըմըլ օլմալը, վէ պիթթէտրիճ թէքէմմիլ գաիտէսի իլէ ռամկավարութիւնա տօղրու իլէրլէմէքտէ օլմալը իլ:

2. Իքիմիսի սիւալ. պու կիւն պիլէ էլգէմ օլան շէյ նէ՞ տիր: Կուսակցականլըղը, վէ օտար

փլէթֆօրմլարը պրագըպ, մատտի վէ մանէվի գուվլէթլէրիմիլի պիլիլիյէ կէթիւրէք էրմէնիին վէ էրմէնիսթանըն ազատագրութիւնը իշլին չալըչմադ, խարապ օլմուշ վաթանըմըլ իհեա վէ տիւշկիւն միլլէթիմիլի իգամէ էլլէմէք. պու պապտէ իշլէյէն մէրքէգի գուվլէթլէրէ հէր թարաֆտան տալադ տուրմադ, վէ ումուհի տիւշմէնէ գարչը միւլթէհիտ պիր գուվլէթ իլէ գըլամ էլլէմէք:

Չօգ գօրգուլը վէ նազիք պիր մէվգիտէ իլ, պիլիմ նասիպիմիլի թիւրք թալին էթմէյէճէք, ֆարիլ գօնֆէրանսը սիմիլիմիլի քէսիպ աթմալանադ, իլլա պիլ՝ մէմլէքէթին խարապալարը իշլինտէ գալմըչ պագիյէլէրիմիլ, հալա սիւրկիւնտէ սէրսէրի տօլաշան էսիլլէրիմիլ, Գաֆգաղիտա պուլունան միլլէթտալարըմըլ վէ Արտասահմանտա տաղըմըչ էհալիմիլ, պիլ գաթ էրմէնիլէր՝ քէնտի գատէրիմիլի թալին էտէճէլիլ:

Կէչէն կիւն պիր տօսթ իլէ պու մէսէլլէր հագընտա գօնուշուր իքէն, միւմալիլէյ՝ «էլիմտէն կէլսէ շու սըրատա հիշ պիր էրմէնի Ամէրիգատան Հայաստանա կէչմէյէ պրագմադ իտիմ» տէտի, վէ ֆիքըրին իլգահ էտէրէք անլաթտը քի, շիմտի մէմլէքէթտէ էհալիմիլ իսալիս պիր ըուհ իլէ վաթանըն իհեասը իշլին չալըչըմ ճէնք էտէր իքէն, Արտասահմանտան տէմլէրին օրալա կիտիլ ֆիքըրլէրի պուլանտըր մասը, վէ պու կուսակցական էնթրիկլէր իլէ իշի պօզմասը փէք աճըլը պիր իսթա օլաճադ տըր:

Պիլ պու տօսթ իլէ հէմէֆքեար տէյիլ իսէք տէ, տէտիլլէրինտէ տիլգաթա չալան փէք պէօյիլք պիր տէրս մէվճուտ իտիլինի պիլիլ իլ, պու կիւնլէրտէ Ազգային Միութիւն, Ազգային Պատուիրակութիւն, Արարատեան Հանրապետութիւն վէ էմսալի թէշքիլաթլարըմըլ էթրաֆընտա վէ իշլինտէ կէչիպ տէճէն հալլար՝ տէլիլ եալընըլ միլլէթտէն իլլա էճնէպի տօսթլարըմըլ վէ տիւշմէնլէրիմիլգտէն պիլլէ կիլլէնէմէյէճէք հալլար տըր: Քեհա՞շքի շու սըրատա շիլմէճիլլէր՝ ըէսսամըն իշլինէ, վէ իսալիլլէր թէճրիպէքեարլարըն աշընա գարըչմասալար իտի:

Պրագսա իտիք քի, կէչմիշտէ փօլիթիլի վէ միլլի տւուր իտարէսինտէ թէճրիպէսի օլան տէմլէր՝ շու գալալըլար իշլինտէ էրմէնի սէֆիլնէսինի ըահաթ ֆիքը վէ սապիթ էլլէր իլէ

էյլէյիպ, պիր չօգ Թրանսըզ օրտուլարը Բօմա-
յը Թաւթ Ը իտարէլէրինէ ալըըլար իտի: Ֆա-
գաթ 1871տէ Թրանքօ-Ալման մուհարէպէսինտէ
Նափօլէօն պու ասքէրլէրի կէրի չէքմէյէ մէն-
պուր օլունմա, Սարտէնիա օրտուլարը Սաւօյ
Գրալը հմմանուէլ վէ Կարիպալտի Թաւթընտա
Բօմայը գապթ էյլէյիպ Փափանըն ճիսմանի
գուվլէթինի իպթալ էյլէյէրէք հալ Ը Հազըրըն
իթալիա հիւքիւմէթինի թէշքիլ էյլէտիլէր, վէ
պիր միւստէթ սօնրա Փափա մէսէլէսի պիր գօն-
գօրտաթօ իլէ քէսմի պիր փրօթօգալա ըապթ
էտիլտի:

Փրուսիա 1864տէ Ավսթրիա իլէ միւթթէ-
իտէն Տանիմարգալը միւնհէգիմ էյլէյիպ, Ծօլ-
զիլիկ-Հօլթալ Նաման իքի տուգալըզարը
(Բիլ գանալը պուրտա տըր.) գապթ էյլէմիշ
օլարադ անլէրի մապէնլէրինտէ Թագսիմ էյ-
լէտիլէր. 1866նըն Սաուօվա մուհարէպէսինտէ
Փրուսիալըլար Ավսթրիայը 7 չաթթատա մաղ-
լուպ էյլէյիպ պու իքի տուգալըզարը քիւլլի-
յէն գապթլարընա կէշիւրէրէք, պիր Շիմալ Ալ-
ման իթթիհատը թէշքիլ էյլէտիլէր. խուսուսա
1871 տէ Թրանքօ-Ալման մուհարէպէսինտէ գա-
լիպ կէլիպ, իւշիւնճիւ Նափօլէօնու էսիր ալըն-
մա Թրանկփօրթ աշտնամէսի մէյտանա կէլտի.
պու աշտնամէ մուհէպինճէ Թրանսա Ալգաս-Լօ-
րէնի 1,500,000 սէքէնէսի իլէ Ալմանիայա վէր
մէյէ վէ պիր միլիար տալըր տէ Թագմինաթ Ը
Հարպիլէ թէշտիյէսինէ մէնպուր օլտու:

Զավալը Թիէրզ վէ Ֆալը պէօյլէսի չէ-
տիտ Թագէիլէրէ մուխալէֆէթտէ պուլուն-
տուլար իսէ տէ Փրէնա Պիզմարզըն թէարրիւ-
զիւ վէ գալիմանէ թէհտիտի իւզէրինէ անլէրի
գապուլա մէնպուր օլտուլար. իշթէ պու սըրա-
տա իտի քի Փրուսիա գրալը Կիյիօմ՝ թէքէպ-
պիւր իլէ քէնտի քէնտինի տաշա Փարիզտէ ի-
քէն Ալման Իմփիլէթօրու տէյու իլան էյլէտի:

Բրիսթիան տէվլէթլէր Թիւրքիայա այազ
պաստըգտան սօնրա օրթայա պիր գափիլէթիւ-
լասիօն օլունու չըգարտըլար: Պունտան մագ-
սէտ չու իտի քի էճնէպի հիւքիւմէթլէր Թիւր-
քիատա եաշայան թէպաալարընըն սիյասի, իգ-
թիսատի վէ Հաթթա ճինալէթ տավալարընը
պիլէ քէնտի սէֆիր վէ գօնսօլլարը եէտի իլէ
բույէթ էյլէյէճէքլէր իտի: Թրանսա թա 1604
տէ պիլէ Թիւրքիա իլէ պէօյլէ պիր ալագայա
կիլմիշ իտի իսէ տէ, ասըլ սուպուլթի օլան պիր
աշտնամէյի 1740տա իմղալատըլար: Պու աշտ-

նամէ մուհէպինճէ Թրանսա գափիլէթիւլասիօն-
տան մատա քէնտի թէպաալարընըն Երուսաղէմ
տէ պիլէլուլէ ազիզ մաշալլէրի զիյարէթէ Հազգ
լարը օլաճազ իտի: Լիփանտօ մուհարէպէսին-
տէն սօնրա Թիւրք գուվլէթի ինգիրազա եիւզ
Թուրքունմա էվրօփալըլար տէրուն ի Թիւրքիա-
տաքի Բրիսթիանլարըն մուհաֆազա վէ միւ-
տաֆաասընա տա գարըշմազա պաշլատըլար,
վէ Ավսթրիա իլէ Փօլանտա 1699տաքի Գուր-
լօվից աշտնամէսինէ կէօրէ սաիր չէրաիթէ ի-
լալէթլէն Թիւրքիատաքի Բօմա գաթօլիկլէրի-
նլէն տինի հիւրրիյէթինիտէ աշտնամէյէ ըապթ
էյլէտիլէր:

Պու վաղթա գատար Բուսիանըն էվրօփա-
մա հիշ էնէմմիյէթի եօզ իտի. Ֆադաթ 17նճի
սարտա Բուսիա ցարը Պէօյիւք Պետրոս՝ Սվէ-
ճին մէշհուր գրալը 12նճի Կարալօսու Փուլթա-
վա մուհարէպէսինտէ միւնհէգիմ էտինճէ, Բու-
սիա քէսպ ի նուֆուզ էտիպ 1739ըն Պէլկրատ
աշտնամէսի իլէ Թիւրքիատա այնի Հուգուգու
Հաիզ օլտու, վէ 1774իւն Գանարմա աշտնամէ-
սի իլէ Բուսիա Թիւրքիատաքի էզ ճիւլէ Բրիս-
թիան տին վէ Բիլիսալարըն մուհաֆազաընը
պիլզաթ տէրիւհտէ էյլէտիլի միսիլլու օն սէ-
քիլինճի ասըն իպթիտալարընտա Սըրպիա,
Գարատաղ, Բուճանիա վէ Պուլկարիայը գուր
թարալըմ տէյու քէնտի փօլիթիզասընը չէվիր-
մէք իշիւն Թիւրքիանըն սիյասի մէսէլէրինէ
տօղրուտան միւսախէլէ էյլէյիպ թա՝ Պէրլին
աշտնամէսինէ գատար Թիւրքիւն այաղընա սա-
րըլտը:

1878տէ Բուսիա Թիւրքիայը պիլէրիւլիյէ
մաղլուպ էյլէյիպ Սան Սթէֆանօ աշտնամէսին-
տէ սաչքի հէր իսթէտիլինի Թիւրքլէրէ գապուլ
էթաիլմիշ իտի իսէ տէ, ախէր տէվլէթլէրին
միւսախէլէսի իլէ պիլէիւն մէսէլէ Պէրլին գօն-
կրէսինէ իհալէ օլունտու: Բուսիարըն Սթանպօլ
վէ չէմալ Ը Թիւրքիայը գապթ էյլէմէսի Ալըս-
թըրիայա տօղրուտան վէ Ինկիլթէրրայա տօ-
լայրտան պէօյիւք պիր մանի վէ էնկէլ օլա-
ճաղընտան Ավսթրիանըն տալէթի իւզէրինէ
Պէրլին գօնֆէրանսը Փրէնա Պիզմարզըն Թաւթ
Ը Հիմալէսինտէ 1878, Յունիս 15տէ ինիզատ
էյլէտի: Պու գօնֆէրանսըն ազալարը զէմանըն
էն մէշհուր սիյասէթչինասլարը իտիլէր: Ինկ-
լիլթէրրատան Լօրտ Պիզընսֆիլտ, (Տիզրայէլ-
լի), Լօրտ Սալպիրի վէՄր. Օտօ Բըսըլ: Բու-
սիատան Փրէնա Գօրչազօֆ, Գօնթ Զուվալօֆ

վէ Պարօն Տապրիլ: Ալմանիատան Փրէնս Պիզ-
մարգ, Փրէնս Հօզէնլօ վէ Ճէնէրալ վօն Պիւ-
լօ: Ավսթրիատան Գօնթ Անտրասի, Գօնթ Գա-
րիօլլի վէ Պարօն Հայմիրլին: Իթալիատան
Գօնթ Գօրթի վէ Գօնթ Լօնէ: Վէ Թիւրքլէրտէն
Իսէ Գարա Թօտօրի Փաշա, Սատուլլազ Պէշ վէ
Մէհէմմետ Ալի փաշա նաման զէվաթ իլէ գօն-
ֆէրանս քիւշատ օլունտու: Պու աշտնամէ գա-
րարննա Պուլղարիա Թիւրքիատան ալըըլպ
պիր մուխթարիյէթ օլարագ, շարգի Բուժէլի
էվրօփա վէ Թիւրքիւն Հիւսն ի րիգասը իլէ պէշ
օն սէնէ պիր միւնթէիսիպ Փրէնս Հիմայէսինտէ
գալաճագ իտի: Էվրօփանըն ասայիշտէ պագի
գալմասը իշիւն Պօսնա-Հէրսէք Ավսթրիա իտա-
րէսինէ թապի թուլթուլաճագ (միւտտէթ թալին
օլմատը), Սըրպիա միւսթագիլ օլուպ, Հու-
տուտարը կէնիշլէնէճէք վէ Գարատաղըն վիւ-
սաթը պէօյիւլիւպ տէնիղտէն պիր իսքէլէ ա-
լաճագ վէ Եունանիսթանա տապիր թագըմ ու-
ֆագ ատալար իլալէ օլաճագ իտի:

ԳԱՐԵԳԻՆ Գ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Նիւ Եորք

ՄՕՐԿԸՆԹՂՈՆԸՆ ՇԷՀԱՏԵԹԻ

ՊԱՊ 29

Փետր. 2, 1916տա գաթարըմըղ ազաճ
սուլարընտա Պէրլին սթասիօնընա եէթիշտի:
Ալմանեա իլէ Ամէրիգանըն ալագասը օլ վա-
գըթտա փէք պուհրանըլ պիր նօգթայա կէլմիշ
իտիյինտէն, օլ թարիի զիքը էթմէք լաղըմ
տըր: Պէրլինտէ իլք րասթ կէլտիյիմ գաթ գա-
տիմ տօսթ վէ իշտաշըմ Սէֆիր Ճէյմղ Ու. Ճէ-
րարտ իտի: Միւսաիլէզ Ալմանեա իլէ Ամէրիգա
արասընտա պիր գաշ կիւնտէն, պէլքի տէ պիր
գաշ սաաթտան մուհարէպէ իլանը միւհթմէլ
իտիյինտէ պէյան էտիպ, Պէրլինտէ թէրք էթմէ-
յէ Հաղըրըղ վէօրմէքտէ իտիյինտէ պանա պիւ-
տիտի: Հէփ պու վաղթտա Ալմանեա իլէ Ամէ-
րիգա արասընտա կէշիպ տէօնէն մուխապէրաթ
Լուսիթանիա մէսէյէսի իշիւն պիր անլաշըա կէլ
մէք Հաղըրընտա իտի: Ալմանեա Լուսիթանիա-
նըն զարգ էտիլտիի իշիւն էսէֆ պէյան էթմէ-
յէ, թագմինաթ վէրմէյէ վէ պիր տաՀա պէօյլէ
պիր շէյ էթմէմէք իշիւն վատ էթմէյէ Հաղըր
իտիյինտէ պիլտիւմիշ իտի: Վէ լաքին րէիս Ուիլ

սըն վէ Մր. Լէնսինկ իտտիա էտէյօրլար իտի
քի, Լուսիթանիա զարգ էթմէքլիք նիգաճա
մուղայիր իտիյինտէ Ալմանեա գապուլ էթմէլի
տիր: Էյէր Ալմանեա Լուսիթանիանըն զարգ է-
տիլմէսի նիգաճա մուղայիր իտիյինտէ գապուլ
էթմէ իտի, արթըգ սըպմէրին իլէ սաիր վափօր
լարը պաթըրմագտա նիգաճա մուղայիր օլա-
ճաղընը գապուլ էթմիշ տէմէք օլաճագ իտի:
Վէ Ալմանեա տա պէօյլէ պիր շէյ գապուլ էթ-
մէք իսթմէտիլիտէն, Ամէրիգա իլէ Ալմանեա
պու խուսուստա պիր անլաշըա կէլմէմիշլէր
իտի:

«Պէն պու պապտէ արթըգ պաշգա պիր շէյ
եափամամ», տէտի Մր. Ճէրարտ, «Ձիմմըման
վէ Փօն Եալօ իլէ պիր քէրրէ տէ սէն գօնուշ,
պագալըմ սէն պիր նէթիմէ չըգարապիլի» րմի-
սին:»

Պէնի զիյարէթէ կէլէն քիմսէլէրին իֆատէ
լէրինտէն պէն անլատըմ քի Պէրլինտէ Ամէրի-
գայա գարշը շէտիտ պիր Հիսսիյաթ վար: Ալ-
մանլար Ամէրիգայը Միւթթէֆիգլէրին րէֆի-
գի ատտ էթմէքտէ, Ամէրիգանըն ինկիլթէրա
իլէ միւնասէպէթի փէք սըգը իտիյինտէ գանն էյ-
լմէքտէ վէ ինկիլթէրա սէֆիր Սըր Սիսիլ
Սիւրինկ-Բաշ Հէր վաղթ Ամէրիգանըն գապինէ
մէճիլալէրինտէ պուլունուպ, րէիս իլէ միլլի մէ-
սէլէլէրին միւգաքէրէսինէ իշթիրաք էթմէքտէ
իտիյինտէ իտտիա էթմէքտէ իտիլէր:

Սաաթ իւշտէ Մր. Ճէրարտ պէնի Փօն Եա-
լօնըն էվինէ կէօթիւրտիւ վէ օրատա խարիճի-
յէ նաղըրըլլա պիր սաաթտան զիյատէ գօ-
նուշտու: Փօն Եալօ թէլաշէլի, ուֆագ քէսիմ-
լի պիր ատտէ օլուպ, միւլագաթըմըլ էանասըն-
տա մէրգուլ պէր տէվամ չիղարա իշմէքտէ վէ
Ամէրիգա մէսէլէսի իշիւն զիյատէսիլլէ Հէյէ-
ճան իշինտէ իտիյի անլաշըմագտա իտի: Ալ-
մանեա Հիւքիւմէթի Ամէրիգա իլէ մուհարէպէ-
յէ թուլթուլաճագ էՀէմմիյէթսիպ պիր շէյ օլմա-
տըղընը էյի պիլի իտի: Ալման զագէթալարը
«Ամէրիգա մուհարէպէյէ կիրէմէք» տէյիւ Ա-
մէրիգայը մաՀիթապա անագա տէվամ էտէ-
յօր իտի իսէլէր տէ, իշպու մուհիմ Հիւքիւ-
մէթ մէմուրընըն թէլաշէսի Հիւքիւմէթ պու
պապտէ նէ տիւշիւնիւյօր իտիյինտէ գուվլէթլի
պիր իմարէ իտի:

Եագըր տըր քի Մր. Լէնսինկ պիլիմ Լու-
սիթանիա զաթըրմամըլ նիգաճա մուղայիր
պիր շէյ իտիյինտէ իգրար էթմէմիղէ իսնատ է-

տէյօր,» տէտի ֆօն Եակօ, «Մր. Լէնսինկ զը-
լըզըլտան ալըրան պիր ալօզաթ կիպի մու-
մէլէ էտէյօր:»

Հագիգաթը պիւմէք իսթէյօրսան,» տէտիմ
պէն, «Ամէրիգանըն պու պապտէ իսթէտիլի
սալթ չու տըր, եանի Ալմանեա պու պապտէ է-
սէֆ պէյան էյլէսին, պու մուամէլէնին զայր
ի շէրի իտիյինի գապուլ էթսին վէ պիր տաՀա
էթմէմէյի վատ էթսին: Ալմանեա պունը էթ-
մէզսէ Ամէրիգատա պու խուսուստա գանաաթ
Հուսուլէ կէլէմէզ:»

«Պու տէտիլէրինի էտէմէզիզ,» տէտի
ֆօն Եակօ, «էֆքեար Ը ումումիյէ պու տէտիլ
լէրինէ մուզայիր տիր: էյէր տէտիլին կիպի է-
տէմէք օլուր իսէք, գապինէնին ազալարը իս-
թիֆալարընը վէրմէլէրի իմապ էտէր:»

«Պէն գանն էտէյօր իտիմ քի սիզ էֆքեար Ը
ումումիյէյի թաՀթ Ը գապթընըզա կէչիրմիշ-
սինիզ,» տէտիմ պէն «սաՀիՀ, էֆքեար Ը ու-
մումիյէյի թէպտիլ էթմէք պիր ազ վազթ իսթէր
իսէ տէ, եինէ տէ սիզ Հէր քէսին էֆքեարընը
քէնտի թարաֆընըզա չէվիրէպիլիրսինիզ:»

«Պու տէտիլէրին զազէթալար իչիւն տիր»
տէտի ֆօն Եակօ: «Պիզ անլէրի ալուճուճուզ
իչինէ ալապիլիրիզ: Եինէ տէ օնա տա ազալլի
2—3 Հաֆթա վազթ կէրէք: Անլէր քէնտի մէս-
լէքլէրինի պիրտսին պիրէ թէպտիլ էտէմէյիպ
եապաշ եապաշ էթմէլէրի լազըմ տըր: Վէ լաքին
փարլամէնթտէ էօյլէ ազալար վար քի պիզ ան-
լէրի քէնտի իսթէտիլիմիզ եէրէ չէվիրէմէզիզ:
Վէ էյէր անլէրին իրատէթինէ մուզայիր իչլէ-
յէմէք օլուր իսէք, օ գատար վըզըրթը չըգարա
պիլիրլէր քի պիզ տէրՀալ իսթիֆամըզը վէր-
մէլիլիզ:»

«Վէ լաքին պանա կէօրիմիլը քի» տէտիմ
պէն, «Փարլամէնթին պու ազալարընը սիզ պիր
լիլէ կէթիրիպ, մէսէլէյի անլէրէ իյզաՀ էտէ-
պիլիրսինիզ վէ Ամէրիգայը մուՀարէպէյէ կիր-
տիրմէմէք Հէր Հալտէ լազըմ իտիլինի անլէրէ
կէօսթէրէպիլիրսինիզ: Ասլ մէսէլէ չուրատա
տըր քի սիզ Ամէրիգանըն էֆքեար վէ աՀվալընը
անլամալօրընըզ: Սիզին գաննընըզա Ամէրի-
գա մուՀարէպէ էթմէյէմէք վէ Ուիլըն սուՀ
ու աասյիշ միւլթազը իտիլինտէն մուՀարէպէ-
յէ կիրմէյէ աալա քազի օլմայաճազ: Պուրատա
զիյատէսիլլէ եանըլըջօրսուհուզ: Բէիսին թա-
պիաթը իքի թարաֆը տըր: Անըն տամարլա-
րընտա Իսգօչիա վէ Իրլանտա գանը մէվէլան

էթմէքտէ տիր: Շիմտիլէ գատար սիզ րէիսին
Իսգօչիալը թապիաթընա, եանի իՀթիյաթը վէ
սապըլը մուամէլէլէրինէ աԿեաՀ օլմուլընըզ:
Վէ լաքին րէիսին թապիաթընտա աթէչիլիք
վէ մուՀարիպիք — Իրլանտալըզ — խասսէ-
լէրի տէ վար: Պիր տէֆա ազզընը եուճար իսէ,
օլ ազզըն աՀապիլմէք իչիւն տէմիր գազըզ կէ-
րէք: ՄուՀարէպէյէ կիրմէյէ գարար էտէր իսէ,
տիւլմէնիլլէ ճան ու տիլտէն գապրաչըր վէ ֆա-
թիլ չըգմայընճա անը էլտէն պրազմազ: Գօնկ-
րէսին պազը թէէսիրլի ազալարը վէ Հաթթա
գապինէ ազալարընտան պիրի տաիմա սուՀ ու
ասայիշ միւլթազը օլտուղու իչիւն տէ եանըլը-
ջօրսուհուզ: Պու մէսէլէյէ սօն գարարը վէրէմէք
օլան պիր քիմսէ վար իսէ, օ տա րէիս տիր: Միւ
մաիլէյՀ պու մէսէլէյէ քէնտի պիլտիլինէ կէօրէ
գարար վէրէմէք վէ քիմ նէ տէրսէ տէսին, եա
նէ էտէրսէ էթսին, օ քէնտի պիլտիլինտէն աա-
լա չաշմայաճազ տըր:»

Փօն Եակօ պու տէտիլէրիմտէն իսթին-
թաճ էտէրէք րէիս Հազգընտա եէնի պիր թէ-
սապիլուրա մալիք օլտու վէ լաքին Ամէրիգանըն
մուՀարէպէյէ կիրմէյէմէք Հազգընտա տէյէմէք
պիր չէյի տաՀա վար իտի:

«Եա Ալման-Ամէրիգալըլար Հազգընտա նէ°
տէրսին,» տէտի ֆօն Եակօ:

«Օլ պապտէ սանա իսթէտիլին մալիւմա-
թը վէրէպիլիրիմ,» տէտիմ, «զիրա պէն տէ
ասլէն Ալման օլան պիր Ամէրիգալը Ըմ: Պէն Ալ-
մանեատա տօղմուշ օլուպ, էօմրիւմիւն իլք տօ-
գուզ սէնէսինի պու մէմլէքէթտէ կէչիրմիշ իմ:
Պէն տաիմա Ալմանեանըն միւսիգա վէ քիթա-
պէթ կիպի պիր չօգ չէլլէրինի սէվմիշիմ: Վէ
լաքին վալիտէյինիմ պու մէմլէքէթտէ գանաաթ
վէ սաատէթ պուլամատըզլարընտան պուրա-
տան Ամէրիգայա կէօչտիլլէր: Ամէրիգա տաիսի
պիլլէ միւսաֆիրիլէրվէր պիր վաթան Հալինտէ
խըտմէթ էթմիշ օլուպ, պիզ օրատա սաատէթ
վէ ՖէլաՀիլլէթ պուլմուշուզ: Պիզիմ վիպի տէ
միլեօնլարճա Փամիլեալար վար քի, Ամէրի-
գա անլէրէ թիճարէթ վէ իւնսիյէթ պարիլէրին
տէ Հէր Ֆուրսաթը վէրմիշ տիր: Տիւնեատա
Ալման-Ամէրիգալըլարտան տաՀա մէսուտ պիր
գապմ եօգ տըր:» Պէն Հալա սէֆիր օլտուղուճ-
տան պէնիմ Հիսսիյաթընը անա պիլտիրմէմէք ի-
տի իսէմ տէ, չու աթիտէքի սէօզլէրի Հէմ տէ-
յէպիլիր իտիմ, Հէմ տէ տէտիմ, եանի,

«Մէսէլա ալալըմ պէնիմ չօճօգլարըմը:

Անլեր տալիս ինկիլթէրա վէ անն միւթ-
թէֆիլէրիլէ հէմէֆեար տըրլար: Պուրատա
պէնիւնէ պուլունան օղլում տէյօր քի, Ամէրի-
գա մուհարէպէյէ կիրէր կիրմէդ, կիտիպ կէօ-
նիլլիլ հաղըլաճադ: Սէն զանն էտէ՞րմիսին քի
Ամէրիգա ինկիլթէրա իլէ մուհարէպէյէ թու-
թուլաճադ օլուր իսէ, անլեր Ալմանեա թարա-
ֆընը թէսահհիլպ էտէճէք տիրլէր: Ալման-Ա-
մէրիգալըլարն պէօլիւք պիր էքսէրիյէթի
թամմ պու էֆեարտա տըրլար:»

«Իշտիշիմէ կէօրէ,» տէտի ֆօն Եակօ,
«էյէր Ամէրիգա Ալմանեա իլէ մուհարէպէ էտէ-
ճէք օլուր իսէ, Ալման-Ամէրիգալըլար իսեան
պալարպընը չէքէճէրլէր:»

«Էօյլէսի պիր էֆեարը աղլընտան տէֆ
էթ,» տէտիմ, «իսեան պալարպընը իւք չէքէն
քիմսէյի Ամէրիգա հիւքիւմէթի էօյլէ պիր ճէ-
գալա չարփաճադ քի, իսեան տէտիյին չէյին
էտէրի պիլէ գալմալաճադ տըր: Վէ լաքին պէ-
նիմ զաննրմա իսեանա ճէսարէթ էտէն իւք քիմ
սէյի թէտիպ էտէնլէր՝ սատըգ Ալման Ամէրիգա
լըլար օլաճադ տըր:»

«Ամէրիգանն Ալմանեա իլէ մուհարէպէյէ
թութուլմասընը մէն էթմէք իսթէրիլ,» տէտի
ֆօն Եակօ: «Վէ լաքին պու պապտէ պու մէմ-
լէքէթտէ էֆեար ը ումուծիյէթի թէպտիլ էթ-
մէք իշիւն վաղթա միւհթաճ ըդ: Սըպմէրին մու
հարէպէսի հաղընտա պու մէմլէքէթտէ հէք-
տիկէրինէ մուղալի իքի էֆեար վար: Պիր
թաղըմ քիմսէլէր իշին նէթիճէսի հէր նէ օլուր
իսէ օլուն, սըպմէրին մուհարէպէսին սօն տէ-
րէճէ չիտտէթլէ իլէրի սիւրմէք իսթէյօրլար:
Օլ պիր Փըրգա իսէ (գապինէ աղալարը) ըէի-
սինիլին թալէպինէ մուվաֆաղաթէն, սըպմէ-
րին մուհարէպէսինէ գարըր տըր: Վէ լաքին
ասքէրի Փըրգանն իտտիսաը չու տըր քի, է-
յէր հիւքիւմէթ Լուսիքաւիանն պաթըրըմա-
սը զալը ի չէրի տիր իլան էտէճէք օլուր իսէ,
գապինէ աղալարը իսթիֆալարընը վէրմէլի
տիրլէր: Բէիս Ուիլսոնա պու չէյ պիլտիլիւմէ-
լի տիր: Պիլ գապինէ աղալարը անն իլէ հէ-
մէֆեար օլտուղումուղտան պասիլէթ վէ իհ-
թիյաթ իլէ հարաքէթ էթմէքիլիմիլ կէրէք
տիր: Մը. Ուիլսոն մուհարէպէսին մէնին իս-
թէյօրսա գապինէին տաղըտըմամասընա ար-
գուքէլ օլմալը տըր: Պիլիմ մէմուրիլէթտէն
տիւլմէմիլլէ հէրիմիլլէ պաղալարըն կէչմէսի՝
Ամէրիգա իլէ Ալմանեա արասընտա մուհարէ-

պէսին պալաճաճաը տէմէք տիր:»

«Իսթէ՞րմիսին քի Ուօշինկիթն պու տէտիք
լէրինէ ալնէն վաղըֆ օլուն:»

«Պիլա չիւպէէ,» տէտի ֆօն Եակօ, «իս-
թէրիմ քի Ուօշինկիթն տէրհալ պիր թէլէղրաֆ
չէքէսին: Բէիսէ պիլտիր քի էյէր պիլ իսթի-
ֆա էտիպ, մէմուրիլէթտէն տիւլէճէք օլուր ի-
սէք, հէրիմիլլէ կէչմէք օլան քիմսէլէր սըպմէ-
րին մուհարէպէսին սօն տէրէճէ չիտտէթլէ ի-
լէրի սիւրմէք տիրլէր:»

Միւթէրմիմ ՀԱՅԿ ԱՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

Copyright, 1918, Doubleday, Page & Co.

(Տէվամ օլումաճադ)

ՄՈՒՎԱՑՑԱԳԻՅԷԹ ԶԷՆՏԻՆ ՍԷՄԵՐԷՍԻ ՏԻՐ

Բ.

Ճէհտ սայէսինտէ տիր քի էհալինին կէօ-
ղիւ աշըլարադ, չօգտան հիւքիւմէթի քիլիսա-
տան աշըմըլ, վէ պունուն նէթիճէսի օլարադ,
օգուլուպ հաղմադ սալթ ըուհպանլարա մախ-
սուս օլմատըլընը, ինսան ըահիլ օլմաղտանտա
ալիմ օլապիլիլ իտիյինի, չօճուղար փափաղ-
լաբըն էլի ալթընտա օլմալարադ Ռա թալիմ օ-
լապիլիլ իսիլինի իսպաթ էյլէմիլ տիր: Ինսան
ճէհալէ զէնկին, ալիմ վէ հաքիմ օլապիլիլ ի-
տիյինի, պիր փատիչաճ սիւլալէսինէ ալիտ օլ-
մալարադ տա աղը վէ ճէհտի սայէսինտէ հիւ-
քիւմտար օլապիլիլ իտիյինի չօգ թէճըրիպէ-
լէրլէ կէօսթէրմիլ տիր: Ինսան Մարգօնի վէ
էտիսըն օլարադ տա պէօլիւք իսթիլարաթ քէչ-
ֆիլլէ տիւնեալա ֆաիտէլի օլապիլիլ իտիյինի
կէնճ թալէպէյէ թէպշիլ էթմիլ տիր: Պու գըսմ
պուլուշլար իսէ տիւնեատա ուֆադ պիր ֆարդ
ուֆադ պիր թէգատտիւմ օլմատըլընը վէ պուն
լարը պուլար, պիլէսի, վէ չիմտիլի հալէ կէ-
թիլէսիյէտէք տիւնեա վէ ատէմլէր իւղէրինէ
նէ գատար փալալըլա մալ օլտուղումու կէչմիլ
թարիլլէրի օգուլանլար անլարլար:

Ճէհտ վէ զալրէթ սայէսինտէ տիր քի էվ-
վէլլէրի հիւքիւմէթ էհալի իւղէրինէ ամիր ի
մութլադ սալըլըպ հէօքմ էտէր իքէն, պու կիւն
էհալի իշիւն չալըլըյօր, էվվէլլէրի հիւքիւմէթ
միլեօնլարընը ըէսիմլէրէ, ալթուն վէ կիւմիւլ
միւճէսսէմլէրէ, պէօլիւք պէօլիւք էպիլլէրէ

վազեցնելու և սարքի էտերքէն, պու կիւն էհալի-
լէ պէօյիւք սուհուլէթ վէ եարտըմլար վէհէրէք
ճէսիմ սթասիօնլար, շըմէնտըֆէրլէր, էլէքթը-
րիք մաքնալարը, թունէլլէր, թիւպլէր, նազ-
լիյէ իշիւն վափօրլար, եափմագտա, վէ միւ-
թէնէվլի իճատլար իշիւն էհալիյէ փաթէնթլէր
վէրիպ, հիւքիւմէթ զէնկիւնլիյի իշիւն վէ
մէմլէքէթին իմարը իշիւն սարքի էթմէքտէ,
տիկէր թարաֆտան էհալի եալընըզ հիւքիւմէ-
թին էտէճէլիէն տուրուպ պէքլէմէյօր, պիզիմ
մէմլէքէթլէրտէ օլտուզու կիպի զէնկիւնլիյի
պիւր չէօմլէյէ տօլտուրուպ, գիր ի զէմիէն կէօ-
մէրէք իշտէն կիւճտէն չէքիլպ, աղաճլար ալ-
թընտա, սու պաշարընտա թէնպէլ, թէնպէլ
եաթմայօր:

Թիւրքիտա պիւր ատէմ սիւրազ իիթի-
յարլանըր իսէ, պիւթիւն տիւշիւնկիւսիւ իշ-
տէն չէքիլմէք օլտուր: էյէր չէքիլմէյիպ իշտէ
վամ էտէճէք օլտուրա, հէր քէստէն թայիպ է-
տիլի: «Միւպարէք, չուրատա գաչ կիւնլիւք
էօմրիւն վար քի քէօլէ կիպի չալըշյօրսըն,
քիմիէ՞ գալաճագ...» կիպի լաֆլարտան պաշ
ալամազ:

Թամմ աքսի օլարագ պուրալարտա իսէ
ազ փարա արթըրընճա քէօշէյէ չէքիլմէյի պիւր
րաճաթլըզ ատտ էտիպ, հաճի աղալըզ քիւր-
սիւսիւնիւ էտիւմէյէ չալըշըր, պուրալարտա ի-
սէ օ կիպի տէյէրսիզ տիւշիւնկիւլէրէ էհէմմի-
լէթ վէրիլմէյիպ, հէր քէս վաթանըն, միլլէթին
միւսթագալէ վէ իսթիւրաճաթը իշիւն կէնճիտէ
իսթիյարը տա տուրմագսըզ չալըշըր թա մէ-
զարըն քէնարընա կիտէսիյէտէք: Պէօյլէր
պու կիպի չալըզանլըզլարընա ասլա մազըրուր
լանմալըզ պիւր թարաֆտան հիլմիյէթ վէ նէ-
զաքէթտէ թէգատտիւմ էտէրէք, կէօրիւրսիւն
քի իւնսիլէթիէրվէր եարտըմա հազըր, ալէլ
էքսէր նամուսլու վէ միւսթագիւմ ինսանլար հա-
լիտէ միլիօնլար սահիպի օլարագ սէրվէթինի
էօլմէզտէն էվվէլ վասիյէթ էտէյօր: քիմլէրէ՞,
նիչէ տէֆա ազընը ֆամիլեասընա վէ չօղունու
էհալիյէ եարտըմ իշիւն տարիւլֆիւնուլար,
խասթախանէյէր, քիւթիւպիսանէլէր ինչասը-
նա: Պու կիպի միւսթագիւմէլարտէն իսթիֆատէ է-
տէն օղլանլար վէ գըզլար պագարսըն քի սահիպ
ի էնտամ վէ պէտէնի սաղլամ, աթվարը նազիք,
ֆիւրի քէսքին ատէմ օլտուրլար: Ճէհտսիզ,
ղայրէթսիզ օլան թիւրքիսմըզտա իսէ թա էվ-
վէլտէն պէրու ումուսէն սըթմատան սարարմըշ

սիմալար, քէտէրտէն պիւքիւմիւշ պէլլէր,
սագաթլար, սաղըրլար, քէօրլէր, քէլլէր, օ-
մուզլարը չըզըզ, եիւլլէրի պիւրիւշիւք կէնճ-
լէր վէ ատըմ պաշընտա տէլիլէր, տիլէնճիլէր
կիրուհը պուրուրսուն: Պու մէմլէքէթտէ իսէ
սըհէթ գաիտէսինէ չօճուգըրպտա՞ն պաշա-
յարագ ֆէվգէլատէ րիայէթ էտէյօրլար, օ ի-
նանըշլա քի էյի ֆիւք էյի վիճիւտտէ վէ էյի
թապիւթ պիլէ էքսէրիյէ սաղլամ վիճուտտէ
թէքեամիւլ էտէր:

Ճէհտ սայէսինտէ տիւր քի հէր թարաֆտա
իւնն ու ասայիշ հէր ատըմտա սուհուլէթ վէ
մուսվէնէթ կէօրիւրսիւն: Պագ պու կիւն Ա-
մէրիգամըզա, հէր կիւն կէօզ էօնիւնտէ կէօր-
մէքտէսին քի օլ նազիք կէնճ գըզլար, գատըն-
լար էքսէրիյա կիւնտիւլտէ եալընըզ, կէճէտէ
եալընըզ, եօլմուլուգտա եալընըզ, պիւր էրքէք-
տէն գէրէ գատար ֆարգըր օլմայարագ կէշթ
ու կիւզար էտէր, քէզալիք պիզնէս եափար,
փարա գագանըր: էօյլէ պիզիմ թիւրքիա կիպի
գատընլարը հէրամ ը չէրիֆտէ սըզը սըզըչա
սագլանմալըզ, գատընլարտա ազըլլարընը վէ
ֆուրսաթլարընը գուլլանըրլար: Թիւրքիտա
իսէ ճանընտան էմին տէյիլիսին, ըրզըն, մալին
թաշթ ը թէէմինաթտա տէյիլ, էվիւի եագար-
լար, տիւքեանընը երգարլար, վալիտէյիսինի
էօլտիւրիւրլէր, գըզընը գաշըրըրլար, ինէյիսինի
աթընը աշըրըրլար, սէնիտէ տիվան ը հարպա
չէքիպ ազլընը շաշըրըրլար, նի՞ չիւն աճէպա,
անճագ չունու իշիւն քի կէրէք էհալի վէ կէրէք
սէ հիւքիւմէթ ճէհտ վէ պիլիկ վէ էյի մէրամ-
լա չալըշմատըզլարընտան կէրիյէ գալմըշ տըր
լար: էյէր գանն էտէրսին քի էվրօփատա, Ա-
մէրիգատա կէօրտիւլիւն պունճա կիւզէլիլէր,
եիւքսէք մէվգիլէր քէնտիլիյիսինտէն օլմուշ, եա-
խօտ ազըլըզ տիւսիլլէրին ֆէհվասընճա թա-
պիւթ պունլարը եափմըշ, չօզ եանըրըսըն: Օ-
գու անլէրին կէշմիշ թարիլլէրին կէօրէճէքսին
քի օնլար նալեհաճանի պիւր սըշրայըշլա օլմայըզ
ճիւմլէսի էմէքլէ, զաճմէթլէ, վագըթլէ, ճէհտ-
լէրլէ եափըլմըշ տըր: «Մագսատսըզ էօմր՝ նի-
չանկեհաճսըզ եարըշ տըր» տէյու ինանան դայ-
րէթլի էլլէր, վէ եիւքսէք ֆիւքըրլէրին մէյվէլէ-
րի տիւր: Կէօրսէն պիւր իյնէ քի, տէփրէնմէյէ
պաշլայօր էմին օլ քի մութլազ պիւր մըզնաթըզ
անա եագըն տըր, էօյլէ տէ հէր հանկի միլլէթտէ
վէ հիւքիւմէթտէ ատալէթ, միւսապաթ, ինթի-
գամ վէ հագիլի ազատըզ հիւքմ էտէյօրսա էյի

պիւլքի օ հերկերտէ ճէշտ հիւքմֆերմա տըր:

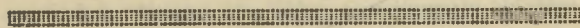
Կէօսթէրէմէզսին տիւնհատա թէք պիր խայրը էսէր քի, օ զայրէթլի էլին վէ տիւ- չիւնկիւլիւ ֆիքրին էսէրի օլմասըն. հիւ պիր չէյ քէնտիլիլինտէն մէշտանա կէլմէզ:

Իմտի տօսթուժ, տիւնհատա իւմիւտսիւզ, ճէշտսիզ պիր ատէմ կէօրտիւն միւ, էյի ինան քի օ ատէմէրին էն պայաղըսը, հէմ քէնտիւնէ հէմ ախէրէրէ ֆախտէլի օլմաղա զայր ի միւզ- թէտիր էտնա ատէմ տիր, էյէր սէն Ալլաշա ի- նանա իսէն, ֆիթապ «Չալըշմատան եէմէսին» տէյօր: Իմտի էյէր թապիաթա ինանան իսէն, հիւ պիր չէյին ճէշտսիզ, քէնտիլիլինտէն մէյ- տանա կէլտիլինի կէօսթէրէմէզսին: Տիւնհատա ատէմէրին արաշտըրտըզը թէգատտիւմ օլուպ, սէմէրէսի իսթիւրաշաթ վէ միւսթապէլի սէլա- մէթ տիր. անը իսէ պու լուղէթին, ճէշտին իճ- րասընտա պուլապիլիլիսին. չիւնքի ճէշտտէ պէ- րէքէթ վար, չալըշմաղտա քէրամէթ վար. թէն- պէլիքտէ իսէ նէտամէթ վար:

Աթըզ սէն հէր գանկը միլլէթտէն օլուր- սան օն ֆարզ էթմէզ պու լուղէթի եանի ճէշտի շամիլ օլան իճրաշա սալ էյլէ, օլ վազթ մու- վաֆֆադիլէթ վէ մուզաֆֆարիլէթին միւսէլ- լէմ օլաճաղ տըր:

Յ. Պ. ՉԱՏԸՐԺԵԱՆ

Պրուֆիւն, Ն. Ե.

ՄՈՒՀԱՐՐԵՐԱԹ

Մայիս 1, 1919

ՀՅՆՕԼՈՒԼՈՒ ԼԻՄԱՆԸՆՏԱՆ

Հաւայի ատալարը սաքին օլունապիլի 6,449 միւրէպպա միլ կէնիշլիլինտէ սէքիզ ֆարզը ատալարտան իպարէթ տիր: Հօնօլու- լու չէհրի վէ իսքէլէսի պու ատալարտան 598 միւրէպպա միլ կէնիշլիլինտէ պուլուճան Օէհու ատասը իւզէրինտէ պինա օլունմուշ տուր, վէ հալ ը հազըրտա ալիի ատալարըն փախթաթը վէ թիճարէթ վէ փօլիթիգա մէրքէզի տիր: Պու ատալարըն վալիսինին 1916 սէնէսի Յունիս 30 թարիլի վէրտիլի մալիւմաթա կէօրէ ատա- լարըն էհալիսի շու թարզտա թէշքիլ օլունու- յօր:

Ճարօնիալար	97,000
Հաւալիլէր	23,000
Բօրթուկիզ,	23,000
Ջինլիլէր,	21,000
Ամէրիգալար, Ինկիլլէր,	
Ալմանլար, վէ Ռուսլար,	16,042
Յիլիպիլիլէր	16,898
Գըսէն Հաւալիլ	15,334
Փօրթօ Բիգօլը	5,187
Սպանիալար	3,577
Ախէրլէր	5,254

Ճէման 228,771

Գարա վէ տէնիզ ասքէրլէրի 11,000

Հէր նէ գատար իտարէ Ամէրիգա հիւքիւ- մէթինէ ախտ իսէ տէ էհալիլին ումուճիլէթի Ասիալը տըր: Գալիֆօրնիատա օլտուղու կիպի պուրատա տախի Ճարօնիալար թիճարէթէ չօք թէրազը էտէյօրլար վէ պէյազլար պունա տաիր շիքեալէթտէ պուլունուլօրլար իմիշ: Թիճարէթիսանէլէր ալընտա իլաննամէլէր վէ եաֆթալար Ինկիլլէզէ վէ չօք եէրլէրտէ Ինկիլլէ- ճէ վէ Ճարօնա թաշրիլ օլունուլար. չէհրին գըսմ ը ազամը Եօքօհօմատան ֆարզը տէյիլ իսէ տէ թէֆրիզ էտէն խուսուս Ամէրիգա պայ- րաղընըն հիւքիւ իտարէսի տիր: Վազըթ կէ- չիպ տօլաշմազ իշիւն չօք ազ տըր, 75,000է եազըն էհալիսի օլան պիր չէհր իշիւն Պիւրպ էնտ Գըմփէնի պանգասընա աճէլէթէն կիտիպ իշիմի սըրալատըգտան սօնրա, պիլիմ մէմուր- լարտան անլատըմ քի վափօրումուզ օլ պիր սա- պաշլայըն հարէքէթ էտէճէք իմիշ: Պունուն իւ- դէրինէ Y.M.C.A.է կիտիպ կէրէք օլան մալիւ- մաթը ալտըմ վէ օրատան շարգ, զարպ, ճէնուպ լէ չիմալը կէզմէյէ պաշլատըմ, պիր չարէէք միլիօն տօլար գըյմէթինտէ Y.M.C.A. պինասը՝ Masonic Temple, վէ նէվանէվ թէէսիսաթլար մէյանէսինտէ չէհրին էն միւքէլլէֆ մէրքէլլէ- րինտէն պիրիսինտէ եիւքսէք թազըմտան օլան Ամէրիգալարա վէ սաիրլէրէ պիր ընտանե- կան հարկ վէ միւլազաթ մաշալը օլմուշ խոի: Ղարիպ պիր տիլարտա պիր էյի Y.M.C.A. իտարէ սի ատէմի պիքէս էթմէյօր:

Պուրատա եղանակ եանի մէվսիմ պիլթիւն սէնէ իշիւն պիր տիր. տաիմա պաշար իմիշ: Տէրէճէ էն սըճազ կիւնտէ Ֆարէնհայթ իլէ 80 է չըզար վէ էն սօղուզ կիւնտէ 58է էնէր իմիշ: Նէ սէթրի նէ տէ եուն «Սուէթըր» լազըմ: Պու-

րայը «Paradise of the Pacific» եանի «Խաղաղական ճէննէթ պաղչէսի» թապիր էտիօր-լար: Ամէրիկա վէ ախէր մէմէքէթլէրին իշլէ-մէտէն եօրուլմուշ եա օսանմըշ միլեօնէրլէրի հազրէթ ի Ադամ կիպի պիր մաՀալը իսթիրա-հաթ տէշու պուրասընը ինթիխապ էթմիշլէր: Պուրանըն Waikiki Beachին սապըգ թիւրքիա-տա Ամէրիկա սէֆիրի Աւքըր Ս. Սթրաուս չօգ մէշՀուր տէշու մէտՀ էտէյօր: Ֆօրտտան պաշ-գա Ամէրիկատա եափըլան օթօմօպիլլէրին էն եիւքսէք ֆիյաթլըսընը պուրատա պուլուրսուշ: Պու շէՀրտէ ճալիպ ի տիգգաթ աթիտէքիլէր պուլունուրլար: 178 միլ (paved) սօգաղլար, 30 միլ ուզունլուղունտա էլէքթրիք տէմիր եօ-լու, չըմէնաթէր, օթօմէթիք թէլէֆօն, պիր Cable սթասիօնը, 3 թէլիպ թէլէղրաֆ շիրքէթ լէրի, 5 միլլէթ պաղչէլէրի, Aquarium, 33 քի-լիսալար, ճարոն վէ Չին Բուլթաանէլէրի վէ Հէյքէլլէրի, 41 ումուծի, վէ 8 խուսուսի մէք-թէպլէր, 8 պանգալար վէ չիւպէլէրի, 15 ալա տէրէճէտէն Հօթէլլէր, 2 լաղվ օլմուշ աթէշֆի-շանլար, 128 տիթէքթիվլէր վէ փօլիսլէր, 3500 թրաք վէ օթօմօպիլլէր, օքէրահալղ, 12 թէաթ րօ վէ օլար, տիւնեատա էն պէօյիւք Pine-Apple canneryլէրի, 4 խասթախանէլէր, վէ սաիրէ:

Փէք նաղիք վէ էվրօփալարի կիլինմիշ Հանըմլար արասընտա եալըն ալաղ նալինլի դա-րըլար կէօրէրէք կիւլմէմի թուլթամաղ իտիմ: Պիրաղ էօթէտէ պիր Լոնտրալը լէյտի քէնտի օ-թօմօպիլլէրի տիշարը չըգարաղ Պիքըլ էնտ գըմփէնի պանգալընա կիտէր, պիրաղ տաՀա ուզադտա եէրլի Ամէրիկալը չօճուզլար պանա պիր տալէր վէր տէյէրէք արգասընտան եալըն ալաղ սէյիրտիրլէր: Մուվինկ փիքշըր չօլարը-նա կիթմէյէ Հաճէթ եօգ: Պիր էլէքթրիք գարըն արգա թարաֆընա օթուր մէնգարէլէր էօնտէն, եանտան, արգատան թէպտիլ օլուրլար: Տիլէն-ճի կիպիլէր, գըրալիշա կիպիլէր, Հէր նէվ վէ րէնկ վէ ճինս պուլունուր: Պուրայը տա պը-րազըրըզ վէ ճարոնեալը վազըթ կէչիւրէճէք պիր մաՀալէ կիտէրիգ: Գարաղ վէ սիշաշ պիր իւզիւմ տէ պուլունուլօր: Էվվէլքիսինին րա-վունտու ծախն 10 սէնթէ վէ սօնրաքիսի տախի 20 սէնթէ: Պիւթիւն տիւքքեանճընը ֆամիլ-եասը օրատա տըրլար, էյէր փէտէրլէրի րահաթ էթմէյէ կիտէրսէ, վալիտէլէրի օրատա տըր, օ տախի օրատա օլմազսա քիւշիւք չօճուզլար

իշի չէվիւրիլէր: Պունլար Եահուտիլէրէ չարըգ կէյաիրիլէր:

Պիր միլլէթ պաղչէսինէ կիտէրիգ: Օրատա աղչամլայըն Victory Bond իւզէրինէ նութըլար օլուլօր իտի: Չօգ լիսանլար իշիթմիշ իտիմ լա-քին պունուր Բրօֆէսօրունու պուլամատըմ, Հէ-լէ քի թէրճէմէ էտէնլէր վար իտի: Արա սըրա կիւզէլ պէնտ իլէ թէրէնիւմ տախի էտէյօրլար իտի: Եէթմիշ իքի պուլուզ միլլէլին էավապ designընը կէօրէպիլիւրսին: Սան Ֆրանսիսգօտա White House, City of Paris եա Emporium կիթ մէյէ Հաճէթ եօգ: Մօտիսթլէր New York եա Փարիզ ուսուլունտա եէնի style մէյտանա կէթի րէմէզլէրսէ պուրատան դափիա էտէպիլիւրլէր:

Պու ատալարըն մահսուլաթը չօգճա գամըշ չէքէյի վէ փայնէվըլ տըրլար, ֆազաթ պանա-նէս, Բիրինճ, քիւնչիւ, թիւթիւն, վէ դահվէ տախի քիւլլիյէթլի մէյտանա կէթիլիլլիօր: Պունլարտան մատէ սօղան, րաթաթէս, վէ նէ-վանէվ սէպզէվաթ տախի գէրր օլունուրլար ի-միշ: Հավաի ատասընըն Գօնա գըսմընտա չօգ կիւզէլ րահալը պիր նէվ դահվէ Հասլ օլուր ի-միշ: Հինտիսթան ճէվիլի, գարփուզ, mangoes, breadfruit, Չին փօրթուգալը, ինճիւր, իւզիւմ, guavas, ohelos, ohias (տաղ էլմասը), pohas, limes, grapefruit, roselle վէ սաիրէ մէյվէլէր, քէնտի մէվսիմէրինտէ պուլունուրլար: 1916 սէնէսինտէ 640,000 թօնօ չէքէր Հասլ օլունուլ վէ 60 միլեօն տօլար գըլմէթ քէսմիշ: Շէքէր շիրքէթլէրի 150 միլեօն տօլար թէչսիսաթ վէ սաիրէ իշիւն մէսարիֆ էթմիշլէր: Ալթմըշ պին էՀալի չէքէր իշլէրինտէ խրտմէթ էտէյօրլար:

Պու ատալար Ամէրիկա Հիւքիւմէթինի մա-լիյէճէ պիր եիւք օլմատըգտան մատէ Հօնօլու-լու կէօմրիւքիանէսի Միլլէթ սանտըղընա 20 միլեօն տօլար էօտէմիշ տիր: 1916տա իտիսա-լաթ Մէմալիք ի Միւճթէմիէ ի Ամէրիկատան վէ սաիրէ տիեարլարտան \$116,764,862 օլմուշ:

Պու գաղար մալիւմաթ վէ կէզմէքլիքտէն սօնրա չէՀրտէն վափօրա տօղրու Հարէքէթ ի-շիւն ալըլտըմ, զարպա չարգըն եա Ասիանըն ինկիլթէրրասը, կիւզէլ ճարոնիայա Հարէքէթ իշիւն, եավաշ եավաշ զէՀրլի պիր ելըան, եա զիւան վէրիճի պիր րէօճիւք պիլէ քէնտինի զի-յարէթ էթմէմիշ Խաղաղականըն ճէննէթ պաղ-չէսինի արգատա պրագարաղ ալըլըրըգ:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

ՍՈՒԼՀ ԳՕՆՖԵՐԱՆՍԸ

Ալմանյարա իրենճի վ՛ սօն տէՓա օլարադ թէյլիդ էտիլէն միւսալէհա շուրութը՝ էվլէլ-բիլէրտէն էսասէն Փարգըլը տէյիլ իսէ տէ, պա-զը թէՖէրրութճա տաՀա զիյատէ գանաաթ-պախշ կէօրիւնմէսինէ բաղմէն Հալա Ալմանյար Հապը եութմագ իսթէմէյօրլար:

Տէնիյօր քի պու տէՓա Յոււնիս 23 Երկու-շարթի ադշամըն սաաթ 7սի սօն Հուտուտ գօն-մուշ տըր, եա էվլէթ եա խալըր տէմէք իշիւն, վէ իՀթիլաթէն ՄիւթթէՖիդէր Հազըրլաշնը-յօրլար քի, շայտ վադթ ը մուայէնտէ Ալման-լար միւսալէհայը իմզալամազլար իսէ, տէր-Հալ արշ էտիպ 100—150 միլ տաՀա իշէրիյէ տօղրու երիւրեւիւնլէր:

Ալմանյար իքի թաշըն աբասընտա գալ-մըշլար, իմզալամազլար իսէ էլայզ Հիւճմէ պաշ-լայըպ շայէթ զիդըմէթ քէօմիւր վէ սաիւրէ եէրլէրինի ալաճազլար: Իմզալասալար՝ էհա-լինին պիր զըսմը իսեան գալտըրաճագ: Պիզիմ թախմինիմիդէ իմզալարլար:

Միւսալէհա Շարթլարը սօն տէՓա Ալման-լարա թէյլիմ օլոււուր իքէն, Բէիս ի Գօնֆէ-րանս Միւսիւ Քլէմանսօ թարաֆընտան գալէմէ ալընմըշ փէք միւլէսսիւր պիր մէքթուպ տախի թէյլիմ վէ պատէՀու նէշր օլոււտու:

Օլ մէքթուլըն մէալը փէք գուվլէթլու թարգտա Ալմանյարը թալիպ էթմէքտէն իպա-րէթ օլարադ, շիմտիքի ըէթիմի տախի ալնի Գալըրըն ըէթիմի գաւտար սուշլու վէ մէսուկ կէօսթէրիյօր: ՄուՀարէպէ իլան օլոււնաճազը վազըթ սիզ նի՞ չիւն պիզիմլէ սէս գալտըրըպ, օլ պէօլիւք աֆէթի մէն էթմէտինիզ տէյօր:

ՄուՀարէպէ օլսո՞ւն մը տէյու Բալխսթա-կա մէսէլէ կէլտիյինտէ, Հէփ սօսիալիսթլէր անա բուշ ի բիզա կէօսթէրտիլէր: Մէսարի-Փաթ ը Հարպ դարարկիր օլուր իքէն շիմտիքի ըէթիմէ ախտ ազալար տախի ըէյ վէրտիլէր: Լիպըրթի Լօնլարա Հէմ միւսաաաթէ Հէմ իշթի-րաք էյլէտիլէր:

Գալըրըն քեաճիլէն միւնՀէզիմ օլտուղընը անլայանատէք օ թարաֆտա իտիլէր. շիմտի գալըմըշլար Գալըրը վէ պիր թագըմ ասքէրի մէմուրլարը սուշլու կէօսթէրէրէք քէնտի քէն-տիլէրի թէպրիյէյէ Հապալալյօրլար:

ԹԻՒՐԳԻԼԵՐ ՍՈՒԼՀ ԳՕՆՖԵՐԱՆՍԸ ՀՈՒՋՈՒՐԸՆՏԱ

Տաճատ Ֆէրիտ փաշա վէ մայէթի իշպու-Հաֆթանըն երեքշաթի կիւնիւ պիր սաաթ գա-տար ՍուլՀ Գօնֆէրանսը Հուզուրընա չըգըպ իրատէլէրինի էքթէտէլէր: Պիթթապի գօնու-շուլան շէյլէր կիզլի օլարադ, անլէրէ տաիր պիր ըիփօթթ էլտէ էտիլմէտի:

Շուրասը տիգզաթա շայան տըր քի, Թիւրք զիյարէթճիլէր՝ Մէճլիսին Սալօնընա տէյիլ տէ Clock room կիպի եան օտալարըն պիրինէ գա-պուլ օլոււնմուշլար, պոււնտան մատա՝ կիրտիք-լէրի գափուտան չըգարըլմամըշլար. ախէր պիր շէյ տէ՝ թահթ էլ մուՀաֆագա շէՀըին տիշա-ըըսընտաքի միւսաֆիր խանէլէրինէ կէօթիւ-րիւմիւշ տիւրլէր:

Ալման Մուրախիսալարը միւսալէհա սալօ նընտան չըգտըլարընտա, էհալի թարաֆըն-տան թաշանմըշլար վէ Հաթթա գասաթուրա-լար իլէ տէ վուրուլմուշլար: Պոււնտան անլա-յապիլըր իզ Թիւրքլէրին խըրսըզ կիպի կէլիպ կիթմէլէրինին սըրըրըն:

Մ. Քլէմանսօնըն Ալմանյարա վէրտիյի ճէ-վապ՝ ալնինճէ Թիւրքլէրէ տախի եազըշըր: Հինգշաթի կիւնիւնիւն Նիւ Եորք Թայմընտա-քի պիր պէնտ ի մախսուս՝ Թիւրքլէրի թէփէ-տէն թըրնաղա պօեալօր (էյէր ալան օլուրսա): «Գուզու կիպի սուշսուզ Թիւրքլէր» տէյօր, փատիշաՀընըզ եախօտ Հարպիյէ նազըրընըզ Գալըր իլէ ճէնք միւշալէրէլէրի եափար իքէն սիզ նէ՞ ըլտէ իտինիզ տէյօր:

ՄուՀարէպէյէ կիրմէյէ սիզին Հիշ կէօն-լինիւզ եօզ իտի էօլլէ օլտուղընը Հիշ սէօյլէ-տինի՞զ մի. թէվթօնլար իլէ էլ էլէ վէ արգա արգալա վէրմիշ, Հարպը իլէրի սիւրիւյօր ի-քէն, պիր շէյ տէմէյօր իտինիզ, լաքին Ալէնպի օրտուլարընըզ մահվ էթտիքտէն սօնկրա աղը-զը չէվիտիլիզ: Նէ՞ սուշսուզ վէ պիղարադ սը-նըզ...

Մէմլէքէթ սիզին իրատէթինիզ գարշը օ-լարադ խարապ էտիլտի տէյօրսոււնուզ. օլ մէմ-լէքէթտէ Թիւրք վէ Ալման ասքէրլէրինտէն զայ-րի քի՞մ վար իտի: Էրմէնիլէրի վէ Էրմէնիսթա-նը մահվ էտէնլէր պիզգաթ սիզին ատէմլէրինիզ վէ ասքէրլէրինիզ տէլի՞լ մի իտի... Թայմք պու կիպի պիր թագըմ Հիւճվէրտէն սօնկրա, Թիւրք մէյտանտան գալգաճագ իսէ վազթը թամմ շիմտի տիր տէյօր: